

Quo vadis, medicíno?
Quo vadis, společnosti?

Iracionalita a kritické myšlení

Pavel Ševčík

KARIM FN Ostrava a LF Ostravské univerzity

Dvojí deklarace

Tato přednáška
byla vygenerována NAI
(= neumělou inteligencí)

Střet zájmů generací?

- Osmé decenium, z čehož plyne:
  - Mohl bych se hodit jen k jedné činnosti
  - Určité životní zkušenosti = konzervatismus
  - Realističtější ? pohled na budoucnost
  - Zhoršená adaptabilita, a k tomu:
    - Chýlí se k závěru mé profesionální působení, tudíž z logiky věci
      - postupně bilancuji
      - ocitám se ve střetu s (budoucí) realitou

Quo vadis?

- Novozákonní „Quo vadis, Domine?“
- Román Henryka Sienkiewicze
- Otázka s ne zcela neutrální konotací
- Kráčíš / kráčíme / kráčíte určitě správným směrem?

Quo vadis, medicíno?

- Nebývalý rozmach technologií
- Sofistikovaná diagnostika
- Farmaceutický průmysl
- Aplikovaná genetika
- Individuální šití léčebných postupů na míru
- Vakcíny
- Operační postupy a vybavení pro ně
- Rekanalizace cév – srdce, mozek...
- Špičkové endoskopie
- Podpora a náhrada orgánů
- Do řady procesů se vkrádá AI...

K tomu

- Zdravotnické stavebnictví
- Certifikační povinnosti
- Auditorské firmy
- Počítačové systémy a naprostá závislost na nich
- Rostoucí administrativa
- Ochrana zdravotnic. zařízení (měkké cíle)
- Zájmy některých soukr. subjektů ve zdrav.
- Osobní náklady
- **Pacienti**

Pokrok v ČR

	1978	2018
• Diabetici	4 %	10 %
• Čistý líh/os./rok	9,1 l	11,7 l
• Obézní dospělí	20 %	50 %
• Ø délka života	71,2 roku	79,2 roku
• Z toho vyplývá:		
• Čím více se přejídáme a čím více se opijíme,		
tím déle žijeme		

Pacienti

- Přibývá seniorů
- Dramaticky přibývá obézních
- Přibývá diabetiků (15% nákladů na zdrav. péči v ČR)
- U obézních a diabetiků se morbidita přesouvá do nižších ročníků
- Pronikavě se zhoršuje fyzická kondice obyvatel
- Přibývá osteoporóz
- Přibývá dementních
- Nadále stoupá spotřeba alkoholu
- Drogy staré, nové a nejnovější
- Na druhé straně tzv. adrenalinové zábavy a extrémní ultra... výkony
- Kde je střídmost a uvážlivá střední cesta?

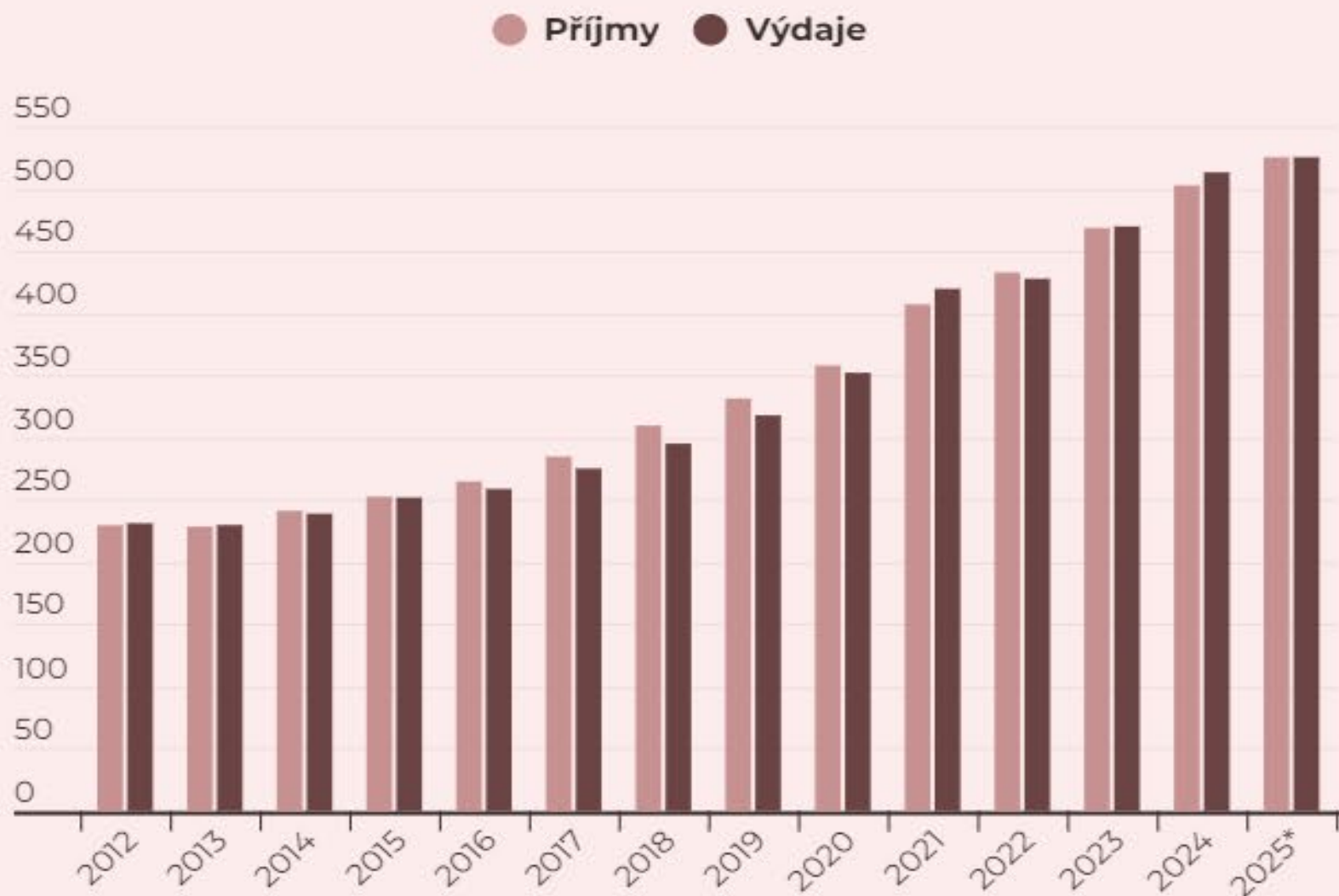

Kdo to zaplatí?

- Ø ošetř. doba ČR 7 dní Evr. 3-4 dny
- Nemocnost v ČR 2x vyšší proti Rakousku
- Zdravotnictví v ČR = bohatě prostřeňý stůl, jehož si značná část osob neváží
- Výdaje na zdr. r. 2010 – 300 mld (7,6%)
- Výdaje na zdr. r. 2021 – 580 mld (9,5%)
- Příjmy ZP: 2015 250 mld 2024 500 mld
- V r. 2025 – schodek ve zdravotnic. 30 mld
- Další roky – předpoklad schodku 60 mld

Příjmy a výdaje zdravotních pojišťoven

V miliardách korun

Pozn.: * predikce

Zdroj: MZ ČR

Naprosto selhává prevence

- A to na úrovni celospolečenské
- Společnost fakticky nezajímá
  - ✓ Co jíme a jak moc
  - ✓ Co pijeme a jak moc
  - ✓ Co do nás hustí reklamy
  - ✓ Co do nás tlačí internet, TV programy...
  - ✓ Jak se hýbeme a zda vůbec
  - ✓ Neboť máme svobodu
  - ✓ Bezbřehou
  - ✓ A obáváme se jakékoli regulace (historic. zkušenost)
- Opět postrádám uvážlivou (aristotelovskou) střední cestu

Co mě vedlo k tématu iracionality

- COVID a přístup části občanů a společnosti
  - Obžerství a přístup (části) občanů a společnosti
  - Exponenciálně rostoucí devastace prostředí,
v němž žijeme:
    - Devastace přírody, klimatu
    - Devastace společnosti, vztahů
    - Válečné konflikty
- a zejména
- **Vážná obava, že iracionalita vítězí a nakonec zvítězí na celé čáře**

Iracionální zpochybňování?

- Očkování – dosud zachránilo > 400 mil životů
- Očkování proti COVIDu > 20 mil životů
- Ochrana zdrojů pitné vody, kanalizace, deratizace, boj proti komárům..., ústenky zachránily neschůdně životů
- Je popírání těchto opatření iracionální nebo je projevem kritického myšlení, které vidí dále a činí tak v obraně před přelidněním planety?
- Nicméně za přelidněním musíme vidět ještě více nebývalý rozvoj produkce potravin a nebývalou dostupnost zdrojů energie.
- Oboje iracionálně devastuje prostředí.

Přelidnění

- Za 70 let se počet lidí na Zemi ztrojnásobil
- Z cca 2,7 mld v r. 1953 na cca 8,1 mld v r. 2023
- Za 25 let (1992 – 2017):
  - nárůst hospodářského zvířectva o 20,5%,
  - pokles volně žijících obratlovců o 29%
- Biomasa savců na Zemi:
- 98,5% – lidé + hospodářská zvířata
- 1,5% – volně žijící druhy savců

Růst a Pokrok

- Rostoucí produkce potravin
- Rostoucí využívání energetických zdrojů
- Sofistikovaná dělba práce
- Hygiena a epidemiologie
umožnily růst populace jednoho druhu, který se vymknul jakékoli kontrole.
- To vše ve znamení pokroku.
- „Pokrok nezastavíš.“
- Obávám se, že se zastaví sám.

Růst

„I to největší moře má své břehy.
Bezbřehá je pouze lidská hloupost.“

Konfucius (551-479 př.n.l.)

Růst

„To, že na naší omezené planetě je možný neomezený růst, si může myslet pouze blázen.

Nebo ekonom.“

???

Dodávám:

Nebo vyznavač bezbřehé svobody
bez odpovědnosti

Ohrožení budoucnosti

Rozvinutý svět:

Overconsumption

Přežranost

+ nehorázné Plýtvání vším

Nenažranost

Rozvojový svět:

Overpopulation

Přelidnění

Plýtvání

- Lidskými životy
- Lidskou prací
- Přírodními zdroji
- Vodou
- Potravinami
- Elektrickou energií
- Pohonnými hmotami
- Teplem
- Světlem
- Slovy
- Informacemi
- Zdravotní péčí
- Léky
- Plasty
- Obaly...

0540
0540

SAKO
☎ 548 138 315

SAKO
☎ 548 138 315

OCEAN48.CZ
OCEAN48.CZ

SAKO
☎ 548 138 315

CANNOLI SICILIANI ARTIGIANALI
Mio
SEMILAVORATI PER PASTICCERIA
Distribuito da:
PRODOTTO IN ITALIA
CENTRO LOGISTICO - SPINA INDUSTRIALE 1a Fase
Viale C. D. C. 18 - 50028 Spina (PI) - Italia
Tel. 0587 467200

Sistemi
Sistemi
25

Do toho přichází titulek

Česko čeká nový boom
nákupních parků,
zasáhne i malé obce

Filip Horáček, Seznam Zprávy, 16.4.2024

Rozdíly mezi člověkem a husou

Je vlastností živočišných druhů, že jejich přemnožení vede ke zničení ekosystému, jehož byly původně organickou součástí.

Naše lidství se vyčerpává stavěním hnízd a obstaráváním potravy – a proto pak chceme stále větší hnízda a stále více potravy, až celou planetu zplundrujeme i přes záplavu technokratických opatření.

Jen tehdy, když snížíme důležitost hnízd a potravy, nezničíme si pod nohama jedinou planetu, kterou máme k dispozici.

Západní svět stojí před otázkou, kterou si dosud vážně nepoložil: jak vysvobodit veřejnou sféru z nadvlády subhumánního, aniž bychom upadli do nesvobody či náboženských válek?

Potřeby versus Chamtivost

- „Planeta je schopna uspokojovat potřeby každého člověka ale ne jeho chamtivost“ („need/greed“).

Tändzin Gjamccho, 14. dalajláma

- „Je to, jako kdybychom pohlíželi stejně na růst embrya v děloze a na bujení nádoru.“
- Až budoucí generace uvidí, čemu jsme dali přednost, a podle toho nás budou soudit.“

Andri Snaer Magnason: O času a vodě (Um tímánn og vatnið), 2019

Iracionalita

- Nerozumnost, nepochopitelnost rozumem, logikou
Slovník cizích slov, 2023
- Opak racionality = absence rozumu, logiky, myšlení
- Iracionalita nerespektuje fakta, kauzalitu
- Nezdůvodňuje metody a cíle
- Nesleduje smysl ani užitečnost věcí
- Často jednání mylné, chybné, rozporné, neúčelné
- Ale pozor!: Patří sem i sexualita, široká oblast emocí, sféra umění
- Zvláštním iracionálním fenoménem je víra
- Jednak ve smyslu náboženském, duchovním
- Jednak ve smyslu jakéhokoli přesvědčení nebo tvrzení nepodloženého fakty či důkazy

Kritické myšlení

- Znamená schopnost:
  - Nepodléhat prvnímu dojmu, obecnému mínění nebo naléhavosti daného sdělení
  - Naivně nepřebírat tradované názory
  - Dokázat zaujmout odstup a připustit odlišný pohled
  - Vytvořit si vlastní názor na základě vědomostí a zkušeností jak vlastních, tak i jiných kvalifikovaných o.
  - To vše vlastním rozumem

Wikipedia 2024

- „Neboj se užívat vlastního rozumu.“

Immanuel Kant (1724-1804)

- „Podle čeho se lidé vlastně rozhodují, když ne rozumem?“

Daniel Kahneman: Myšlení rychlé a pomalé

Kritické myšlení

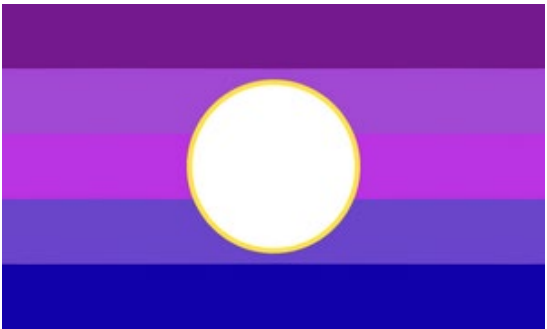
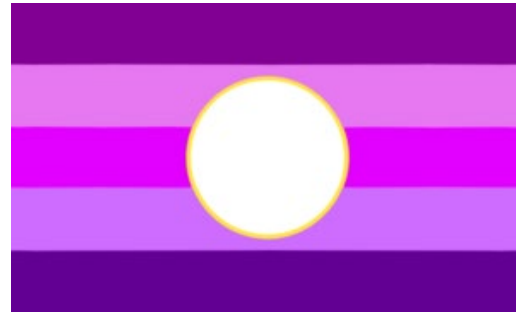
- Pečlivé a uvážené rozhodnutí o tom, zda nějaké tvrzení přijmeme, odmítneme nebo zda se úsudku o něm zřekneme
- Zároveň rozhoduje o stupni jistoty, s níž k těmto závěrům dospíváme
- Nejde jen o získávání a uchovávání informací
- Kritickým se myšlení stává až ve chvíli, kdy je užíváme
- Neužívat KM znamená podobat se automatické pračce

František Koukolík (*1941)

- Kritické myšlení je opakem myšlení mystického

Příklady (i)racionality

- Chov dobytka zabírá 83% veškeré zemědělské půdy
- Vytváří jen 18% přísunu kalorií
- **Kompletní přechod na rostlinnou stravu by snížil potřebu zemědělské půdy o tři čtvrtiny**
- Globální změna jídelníčku by znamenala
Velký příspěvek k uchování šance na stabilní klima
Bylo by možné s přehledem všechny uživit a vrátit 50% souše přírodě
- >50 mil tun textil. vláken / r = 100-150 mld ks oděvů / r
- Brzy se $\frac{3}{4}$ z nich skládkují nebo spálí
- **Extrémně plýtvavá povaha průmyslu**
- Klíčová role – móda a rychlá móda – **(ultra)fast fashion**

Fast Food
Fast Fashion
Fast Gender

Musíme ubrat ze záchrany planety

Zelený trend v Evropě se zpříbržďuje, říká ministr pro evropské záležitosti **Martin Dvořák**. Podle něj je sice třeba zachránit planetu, ale zároveň zachovat konkurenceschopnost průmyslu a určitý životní standard.

MARK HUDEMA

PRAHA Ministr Martin Dvořák (STAN) připouští, že možná dojde i k posunutí termínu, do kdy chce Evropská unie dosáhnout uhlíkové neutrality. Tedy oddálení doby, kdy Evropa fakticky ukončí vypouštění plynů způsobujících oteplování planety do ovzduší.

LN V posledních týdnech Evropu zasáhly protesty zemědělců. Vadí jim, že i na ně dopadá, byť se jich zatím přímo netýká, naplňování cílů evropské Zelené dohody, tedy snaha omezit změny klimatu. Má se vyhovět jejich požadavkům?

Není to problém jenom zemědělců. Co se týče Zelené dohody či Green Dealu, problém je ještě akutnější v automobilovém průmyslu a v řadě dalších oblastí. Je evidentní, že hodně prozelený trend se pomalinku zpříbržďuje a velmi pravděpodobně v novém Evropském parlamentu bude zpříbržďování ještě viditelnější. Na jedné straně je potřeba zachránit planetu, kterou chceme předat dětem a vnoučatům v obyvatelném stavu, na druhé straně je tu schopnost evropských firem a producentů konkurovat na světovém

To jsem úplně neřekl. Ale můžeme si vybrat, jestli na tom kterém místě bude pole, jež bude většinu roku zelené, anebo jestli tam bude stát betonová krabice, kde se budou skladovat výrobky na prodej v Amazonu.

LN Nedáváme ale zemědělcům trochu moc? Dotace do zemědělství tvoří přes 30 procent unijního rozpočtu plus jsou tu národní dotace.

To je politické rozhodnutí – Evropa je silně ovlivňovaná zemědělskými politikami, zejména protože velké země mají velké farmáře, velké zemědělce a snaží se je udržet při životě. A znovu můžu jenom opakovat, že jestli mají hodně nebo málo na dotacích, je věc, kterou si netroufám posoudit. Beru to jako fakt, a dokonce beru i jako oprávněný protest zemědělců, o kterém si myslím, že dojde naplnění. Snažíme se jim ubrat byrokracii, administrativu, která je spojená s dotacemi. Na to si zemědělci a farmáři stěžují zcela oprávněně.

LN A pokud jde třeba o standardy ekologického zemědělství, ochrana krajiny by se měla rozvolnit ještě víc, než se to stalo nedávno? Horší příroda, horší potraviny a více peněz pro zemědělce?

Není to tak, že bychom sypali peníze do zemědělství pro to, aby mohlo vyrábět horší produkty. Zemědělci protestují proti tomu, kolik půdy se nechává ladem. Dostali dočasnou úlevu v lednu od ministerstva zemědělství na základě unijních předpisů a teď by tam na těch polích mohly být louky a stroměčky. Však i louky musí občas někdo posekat. Netěší mě ale, jakou rychlostí ztrácíme zemědělce,

Green Deal není jen zlo. Jde o opatření, které jednou přinese zisk, říká Martin Dvořák. FOTO MAFA - ANNA BOHÁČOVÁ

omezili, protože už dneska je spotřeba velmi vysoká. Aby

ce, včetně zemědělců, přistoupí na tak velkou a bude ochotná sou-

a bavíme se tam také o Ukrajině. Nějakou dobu trvá připravit pod-

politiky to je. Není to klasická zahraniční politika, není to bilaterální diplomacie mezi státy, není to ani jen domácí politika.

LN Opravdu si to ale uvědomuje tahle vláda, kde nejsilnější vládní strana ODS se sama označuje za eurorealistickou a cítí k Unii určitou skepsi?

Měli bychom si na férovku říct, že největší vládní strana ODS má 34 poslanců a druhá největší vládní strana, tedy Starostové, má 33 poslanců, takže poměřovat si svaly v tomto případě není asi to podstatné. Zásadním tmelem vlády byla snaha nepřipustit další agrofertizaci naší země a propadání se do populismu, který bezbřehým způsobem rozhazoval peníze, takže hrozil náraz do dluhové brzdy, což je poslední krok před kolapsem ekonomiky. To se podařilo splnit. Navíc se objevily krize, doznával covid, a pak přišla agrese Ruska proti Ukrajině, energetická krize, půl milionu migrantů z Ukrajiny, byla tu spousta nálehavých úkolů, takže další věci musely stranou. Vzniklo zlaté pravidlo, že pokud na něčem není shoda všech pěti koaličních stran, tak to teď nebudeme řešit.

LN Schodek rozpočtu je ale stále obří, loni byl třetí nejvyšší v historii. A co si představujete pod pojmem deagrofertizace?

Schodek je výrazně nižší, než byl, když jsme nastupovali. Když máte tak obrovské množství mandatorních a kvazimandatorních výdajů, se kterými nejde pohnout, je obtížné začít šlapat na brzdu. Navíc to přináší značné politické ztráty a přes to jsme se odhodlali to udělat. Myslím si, že schodek 288 miliard byl maximum možného. Vláda mohla spouštět víc, ale je otázka, kolik lidí by-

Rezignace

- Politiků
  - Tuší/vědí, že to je neřešitelný problém
  - Podřezali by si vlastní existenci

- Občanů a společnosti
  - Bližší košile než kabát
  - Přijde to za dlouho, netýká se nás to

Další příklad

- „Vyšlo mi, že na jednoho řemeslníka, 3 zubaře a 5 zdravotních sester připadá asi tak 480 mentorů a 960 koučů.“

Denisa Prošková, Ona Dnes, říjen 2023

- Na jedné straně tendence určitých skupin prac. ke čtyřdenním pracovním týdnům
- Na druhé straně se nám nějak nedostává řemeslníků, sester, některých technických profesí...
- Zato blogerů, influencerů, sexuálních a vztahových kouček, lobbistů, performerek, kreativců, celebrit, (top)modelek, promotérů, expertů, analytiků... je dosti

„Máte hodně vzdělaných lidí,
ale velmi málo těch,
které byznys a ekonomika
potřebují.“

Tomasz Wiatrak, bývalý ředitel Orlen Unipetrol, Seznam Zprávy, 15.8.2024

Hodnota vysokoškolského vzdělání klesá, ukazuje studie ostravských ekonomů

Pavel Karban

+ sledovat 👤 193

4. 11. 2024, 13:16 • Ostrava

Většina lidí v Česku pracuje na pozici, která neodpovídá jejich vzdělání, a stejně tak více zaměstnanců působí mimo obor, který vystudovali. Řada zaměstnanců tak bere menší platy, než jaké by si za své vzdělání zasloužili. Vyplývá to ze studie ekonomů z VŠB – Technické univerzity Ostrava, kteří porovnávali data z let 2011 a 2022.

Tři fráze

- Měnicí se podmínky na Zemi jsou manažery označovány za:
- Výzvu – **Challenge** a Příležitost – **Opportunity**
- **Ale nikdo nehovoří o snižování spotřeby, omezování růstu**
- To by přece byla svatokrádež!
- Místo toho se zvyšují nároky všech na všechno
- Nároková společnost je cestou do pekel
- Je to společnost orientovaná bezvýhradně na růst a tudíž na spotřebu – **Overconsumption**
- To vše s plnými ústy Udržitelnosti – **Sustainability**
- Současná společnost je tak komplexně a komplikovaně organizovaná, že se nikomu nechce o snižování růstu a omezování čehokoli vůbec uvažovat
- Vedlo by to k nepředstavitelným sociálním dopadům
- Takže k nim budeme donuceni o něco později silami, které si vůbec nedovedeme představit, natožpak kontrolovat
- Společnost to nezvládne kočírovat a už vůbec ne ukočírovat

Skoro třetina elektřiny na světě byla loni zelená

- Obnovitelné zdroje v r. 2023 – 30,3% veškeré světové elektřiny
- = nárůst o 0,9% oproti r. 2022 (slunce a vítr)
- Vodní elektrárny – pokles související se suchem v Číně a jinde
- Uhelné elektrárny – nárůst o 0,8% - Čína, Indie, Viet., Mexiko
- Svět. poptávka po elektřině vzrostla v r. 23 na rekordní úroveň
- Tj. nárůst o 627 teraWh = spotřeba celé Kanady
- Hlavní důvody zvýšené poptávky po elektřině:
  - elektromobily
  - tepelná čerpadla
  - elektrolyzéry
  - klimatizace
  - datová centra

Již staří Sumerové

- „V každé době byli hlasatelé apokalyptických vizí.“
- „Jsou zaznamenány i klínovým písmem sumerským.“
- Sumer zanikl (Akkadové), a po něm i:
- Starověký Egypt (několikero vlivů)
- Chetitská říše (Mořské národy)
- Mykény (Mořské národy)
- Starořecká civilizace (několikero vlivů)
- Řím (germánské kmeny)
- Rozvrácení Číny (Čingischán)
- Byzanc (Turci)
- Atd.
- Vždy to vedlo k regresi, nikoli však k tak globálnímu rozvratu, k jakému spěje společnost dnes
- Nikdy také nebyl k dispozici tak ničivý potenciál, jako dnes = destrukce životního a sociálního prostředí + zbraně

První uvědomělá civilizace?

- Na rozdíl od všech předchozích jsme první civilizací, která si problém uvědomuje

prof. Miroslav Bárta, egyptolog

- Nicméně:
  - ✓ Uvědomění je jen první krok
  - ✓ Snaha situaci řešit je chvályhodná, ale:
  - ✓ „Snaha není koksovatelná“
  - ✓ Jinými slovy – je potřeba jednat
  - ✓ Obávám se však, že lidstvo je nepoučitelné, neschopné se domluvit, natožpak realizovat tak hluboké a rozsáhlé změny, že to bude pro všechny bolestivé

Rozdíly v pohledech a mírně depresivní lidi

„Když se lidí zeptáte na rizika, např. jaká je pravděpodobnost, že se stane něco špatného, optimista řekne pět procent, pesimista řekne, že je to nevyhnutelné.

A pak tu máme mírně depresivní lidi, kteří řeknou, že pravděpodobnost je kolem čtyřiceti procent, a ti obvykle mají pravdu.“

Geoffrey Hinton, nositel Nobelovy ceny z r 2024 za fyziku (rozvoj AI) – citace z Novinky.cz – „Umělá inteligence povede ke zkáze“, varuje nobelista, 8.10.2024

Iracionalita ve veřejném prostoru

„Pamatujete si, jak jsme si v časech před internetem mysleli, že za lidskou hloupost může nedostatek informací?
Tak v tom to nebylo.“

Milan Lasica (1940-2021)

Osm smrtelných hříchů

1. Přelidnění země vyvolávající agresí
2. Pustošení přírodního prostředí – mizí úcta a respekt vůči kráse a velikosti vůbec
3. Závod člověka se sebou samým – lidé jsou slepí ke skutečným hodnotám, okrádají se o čas k zamyšlení
4. Mizení silných citů a prožitků, které se rozplývají do pouhých oscilací nudy
5. Genetický úpadek, který oslabuje přirozený cit pro dobro, zlo a spravedlnost
6. Rozchod s tradicí, který vede k neporozumění až nenávisti mladší generace ke starší
7. Rostoucí poddajnost lidstva vůči doktrínám, která člověka okrádá o individualitu
8. Vyzbrojení lidstva jadernými zbraněmi

Konrad Lorenz (1903-1989)

(Ne)viditelné ruce a proklatě viditelné dopady

- (Ne)viditelná ruka přírodního výběru
  - miliardy let
  - komplexní předivo zpětnovazebních pojistek
- (Ne)viditelná ruka trhu
  - tisíce let
  - jeden druh se zpětným vazbám zcela vymknul
  - drancuje fungující zpětné vazby budované miliardy let
- **Ruka trhu totálně drtí ruku přírodního výběru**

(I)racionalita v průběhu času

- Před 4,5 mld let – vznik Země
- Před 3,8 mld let – vznik života na Zemi
- Před 0,8 mld let – vícebuněčné organismy
- Před 8 mil lety – první hominidé
- Před 250 tis lety – homo sapiens
- Teprve někdy před 1 mil až 250 tis lety začal hominid / člověk postupně také přemýšlet.
- Cca 1000-krát, tedy o 3 řády déle, trvá iracionální, instinktivní, pudové jednání
- Ne nadarmo se říká, že přemýšlení bolí.
- Nedivme se, že **iracionalita vítězí**. Na celé čáře.

„Celé dějiny lidstva nejsou
vlastně ničím jiným,
než snůškou svědectví
o sobeckém, nesmyslném a
brutálním tmářství,
v němž se jen sporadicky
mihne záblesk zdravého rozumu.“

Richard Gordon: Podivuhodné dějiny lékařství. Melantrich, 1995

„Z tisíce lidí

dokáže snad sto myslet tak,
že si zasluhují jméno člověk.“

Mika Waltari: Temný anděl, 1951

„Člověk je stvořen
z pokřiveného dřeva.“

Immanuel Kant (1724-1804)

Naděje ?

- Zcela jiný typ úložišť energie
- Zvládnutí jaderné fúze

Obávám se však, že

- ani tyto vynálezy neodstraní chamtivost lidského druhu, která je uložena hluboko v genech či v podvědomí,
plus
- do té doby bude úspěšně probíhat další soustavné drancování planety, tedy našeho životního prostředí.

„Stůl, na němž se podává pravda,
má pevně stát na třech nohou:

- cítění

- rozumu

- vůli k morálnímu jednání.

Ty nohy by měly stále růst, aby
pravda nedlela v prachu.“

Ján Zákopčaník (1958-2022)

„Mente et Corde“

ústřední motto LF UP Olomouc

„Emoce zapalují jiskru,
jež uvádí do chodu
mašinerii rozumu;
z té pak vychází záře
potřebná k vytváření předpokladů
i racionálních hypotéz.“

Santiago Ramón y Cajal (1852-1934), nositel Nobelovy ceny